

Ett år etter

Bjørnar Olsen
Sjefredaktør

I dagene, ukene og de første månedene etter 22. juli var det ikke bare rosetogene som ga støtte, håp og trøst. Ikke overraskende spilte psykologien, ikke minst krisepsykologien, en viktig rolle for å ramme inn og gi mening til smerten. Mer overraskende var kanskje den betydning psykologisk forståelse også fikk i det kollektive arbeidet med å gi mening og retning i det meningsløse.

For mens kirken for bare få år siden ville vært den institusjonen som tilbød fortolkningsrammer og ord til sorgens smerte, var dens viktigste bidrag denne gangen å åpne sine kirkerom for alle og enhver, uavhengig av tro eller ikke-tro. På det individuelle plan foregikk det sjelsorg, presters erfaring med å sette ord på individuell smerte og tap ga lindring, menigheter ga omsorgsfullt fellesskap. Men i det kollektive var det teologiske aspektet lite til stede. I stedet ga et sekularisert samfunn plass til den psykologiske forståelsen, både i nasjonale medier og i det offentlige ordskiftet, og på lokale arenaer som skoler og arbeidsplasser.

I det kollektive var det teologiske aspektet lite til stede. I stedet ga et sekularisert samfunn plass til den psykologiske forståelsen

Psykologiens betydning i disse første månedene var viktig, for ofre, pårørende, overlevende og befolkningen. Etter som månedene gikk, forsvant imidlertid den psykologiske forståelsen ut av mediebildet – med unntak av i debatten om Anders Behring Breiviks tilregnelighet, diagnose og sakkyndighet. At psykologien ble flyttet ut av det offentlige rom og inn på bakrommet – inn i terapirummet – er terapeutisk riktig. I denne saken har mye av det som vanligvis anses som privat, blitt gjort til et offentlig anliggende, og at det psykiske helsevernet har vist seg som et vern for den enkelte, inngir tillit. Tilbaketrekingen reflekterer kanskje også at ekspertkunnskapen har fungert som hjelp til selvhjelp: Rammene, rådene og retningen fra den første tiden har bidratt til at de hjelpetrengende kan navigere videre for egen maskin. Dessuten, med tiden må hjelpen tilpasses den enkeltes behov, og da blir rådene av privat, ikke offentlig karakter.

Men dette viser også fagets begrensninger. Psykologien er knappast et kulturanalytisk fag, og de store linjene tegnes derfor av andre fagfelt. Jo da, psykologer har hatt innspill i forståelsen av massedrapsmannen, men den kulturelle og politiske betydningen av hendelsen og tiden den inngår i, har faget lite å si om. Slik sett resonnerer faget hovedsakelig med det de første sakkyndige betoner i forsvaret av sin rapport: Deres oppgave er å vurdere den enes psyke, ikke å gi kunnskap om fagfelt som religion, ideologi og terrorisme. Det ligger en ryddighet i dette, men det forteller også om et fagfelt som blir fattig på ånd, kultur og samfunn.

bjornar@psykologforeningen.no